

هوانیروز در دفاع مقدس*

مقدمه ای بر تاریخچه تشکیل هوانیروز

در اواخر سال ۱۳۳۹ شمسی نیروی زمینی ارتش در زمینه تحولات جدید در ارتش های جهان، به خصوص اروپا و آمریکا در استفاده از هواپیما و بالگرد در نیروی زمینی و دریایی، به این نتیجه رسید که به منظور پشتیبانی و افزایش تحرک در جابجایی سریع نیروهای درگیر در مناطق عملیاتی، نیازمند به یگان هواپیمایی و بالگرد می باشد.

در تحقق این تفکر، سرانجام پس از بررسی های لازم تاسیس یگانی به نام هواپیمایی نیروی زمینی را به تصویب رسانده، و به منظور تشکیل هسته اولیه هوانیروز جهت گزینش و جذب نیرو، دفتری در رکن سوم نیروی زمینی (معاونت عملیات) تشکیل شد و یکی از افسران نیروی هوایی به نام سرهنگ موسوی به رکن سوم مامور گردید تا با داشتن تجربه لازم، تشکیل هوانیروز را پیگیری نماید. جهت تکمیل کادر خلبانی و فنی از بین افسران جوان ارتش ۱۴ نفر در تیرماه سال ۱۳۴۰ به کشور آمریکا اعزام شدند. گروه اعزامی پس از طی دوره خلبانی و فنی هواپیمای سسنا در اسفندماه سال ۱۳۴۱ به کشور بازگشتند.

در سال ۱۳۴۱ تعداد ۶ فروند هواپیمای سسنا یک موتور (U-۱۷) خریداری شده به هوانیروز تحویل گردید و به منظور نگهداری هواپیماها، دو آشیانه و بخشی از تاسیسات نیروی هوایی در پایگاه قلعه مرغی تهران به هوانیروز واگذار شد.

سرتیپ خلبان عباس قندهاری در سال ۱۳۴۱ از نیروی هوایی به نیروی زمینی منتقل و به عنوان اولین فرمانده هوانیروز معرفی شد.

در سال ۱۳۴۲ اولین گردان هوانیروز با سازمان یک گروهان بال ثابت (هواپیما)، یک گروهان بالگرد و یک گروهان تعمیر و نگهداری در پایگاه قلعه مرغی تهران تشکیل گردید. و پس از چهار ماه فعالیت و در اواخر همان سال به اصفهان تغییر مکان داد، و در بخشی از فرودگاه این شهر که دارای دو آشیانه قدیمی و تعدادی ساختمان بود مستقر گردید^۱.

* این مقاله توسط قسمت معارف جنگ هوانیروز تهیه شده است.

۱ - آشیانه های به جا مانده از جنگ جهانی دوم که توسط آلمانی ها ساخته شده بود، مدتی در اختیار آنها و سپس انگلیسی ها قرار داشت و بعداً هم رها شده بودند.

تا سال ۱۳۴۴ تعداد هواپیماهای سسنا به ۳۰ فروند رسید.
با ورود این هواپیماها و تشکیل گردان هوایی تحولی در نیروی زمینی آغاز گردید، که کار بازدید از مناطق مرزی و یا عملیات های شناسایی و جابجایی فرماندهان و گزارش های نظامی را بسیار آسانتر و سریعتر می کرد.

در سال ۱۳۴۵ تعداد ۱۷ فروند بالگرد H-۴۳ وارد خدمت هواپیمایی نیروی زمینی (هوانیروز) گردید.

در سال ۱۳۴۸ گردان هواپیمایی به هنگ هواپیمایی تبدیل و دستور خرید ۱۵۰ فروند بالگرد جت رنجر (۲۰۶) و ۴۴ فروند بالگرد UH-۱ (۲۰۵) از شرکت آگوستابل ایتالیا^۱ صادر و همزمان تعدادی افسر و درجه دار جهت طی دوره خلبانی و فنی به آن کشور اعزام گردیدند در سال ۱۳۵۰ تدریجاً و جود بالگرد یک امر ضروری تشخیص داده شد، و متعاقب آن تصمیم به توسعه هوانیروز، و ایجاد یگان های رزمی و پاسخگو به کلیه نیازمندی های نیروی زمینی در قالب سه گروه رزمی^۲ و یک گروه پشتیبانی عمومی گرفته شد.

در سال ۱۳۵۲ جدول سازمان هوانیروز و یگان های زیر مجموعه آن به تصویب رسید. در اجرای این طرح، تصمیم به خرید تعدادی بالگرد شکاری کبرا و ترابری ۲۱۴ از شرکت بل هلیکوپتر آمریکا و بالگرد ترابری سنگین شنوک از شرکت آگوستابل ایتالیا گرفته شد.

در سال ۱۳۵۲ جدول سازمان هوانیروز و یگان های زیر مجموعه آن به تصویب رسید. قرار بود در سال ۱۳۵۷ پایگاه های هوانیروز عملیاتی گردد، ولی به علل گوناگون این طرح به تعویق افتاد و عملیاتی شدن آنها تا آخر سال ۱۳۶۰ پیش بینی گردید.

آخرین برآورد تکمیل بالگردهای هوانیروز جمعاً ۱۱۲۶ فروند، که به ترتیب ۱۰۷ فروند شنوک، ۴۹۰ فروند ۲۱۴، ۳۶۰ فروند کبرا (۲۰۹) و ۲۲۷ فروند جت رنجر (۲۰۶)، ۹۱ فروند UH-۱ (۲۰۵) بوده که با ده درصد ضریب سازمانی تعیین شده بود.

ضمناً قرار بود که کارخانه هلیکوپتر سازی اصفهان کسری بالگردهای موجود را جبران کند، و در طرح توسعه آینده از بالگردهای ۲۱۴ و کبرا ساخت این کارخانه استفاده شود.

۱ - شرکت هلیکوپترسازی مشترک آمریکا و ایتالیا
۲ - در جداول سازمان ، پایگاه های هوانیروز به استعداد یک گروه رزمی تعریف شده اند.

شرکت صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) - (کارخانه هلیکوپترسازی ایران)

در سال ۱۳۵۳ به منظور ساخت و تامین بالگردهای ایران یک مناقصه بین المللی در ایران برگزار شد، که از بین آنها شرکت بل تکسترون از آمریکا، به علت پیشینه همکاری بل با ایران برنده مناقصه شد، در سال ۱۳۵۴ کار ساختمانی آن توسط شرکتی به نام JHP در اصفهان شروع گردید.

در سال ۱۳۵۷ با وقوع انقلاب اسلامی ایران، کار ساخت کارخانه متوقف شد. با توجه به موجودیت نقشه ها و فهرست ماشین آلات و فرآیندهای کار، که به طور کامل آماده شده بود، و مقداری از مصالح ساختمانی نیز از خارج وارد و در انبارها ذخیره گردیده بود، در سال ۱۳۶۲ توسط سازمان صنایع دفاع (ساصد) تصمیم به ادامه کار گرفته شد. در ادامه برنامه تکمیلی کارخانه، در سال ۱۳۶۷ عملیات کارخانه تقریباً به پایان رسیده و فعالیت آن با ساخت و تعمیر قطعات بالگرد و هواپیما شروع گردید و هم اکنون در دو بخش بال ثابت و بالگرددر ساخت بالگرد و هواپیما و قطعات آنها فعالیت دارد و تعدادی بالگرد کبرا ساخت این کارخانه نیز به هوانیروز تحویل داده شده است.

مأموریت هوانیروز

مأموریت هوانیروز عبارت است از: ازدیاد مقدرات نیروی زمینی در هدایت عملیات تاکتیکی با فراهم نمودن پشتیبانی های آتش و قدرت تحرک بیشتر جهت مانور نیروهای رزمی زمینی.

مقدرات هوانیروز

مقدرات کلی هوانیروز عبارت است از:

- ۱- تنظیم تیر توپخانه و خمپاره
- ۲- فرماندهی و کنترل
- ۳- دیده بانی
- ۴- شناسایی به وسیله آتش و به تاخیر انداختن تحرک دشمن ۱۱- عکاسی هوایی
- ۵- اسکورت بالگردهای نفربر
- ۶- تامین جناحین یک یگان در تک
- ۷- تخلیه مجروحین در داخل میدان نبرد
- ۸- هدایت و اجرای عملیات فریبنده
- ۹- حمل و نقل نیرو و تجهیزات
- ۱۰- پشتیبانی آتش
- ۱۱- اسکورت ستون های زمینی
- ۱۲- عملیات مردم یاری
- ۱۳- عملیات ویژه

محدودیت های هوانیروز

محدودیت های هوانیروز عبارت است از:

- ۱- آسیب پذیری (فاقد زره)
- ۲- احتیاج مبرم به سوخت
- ۳- برد در مسافت محدود
- ۴- سقف پرواز محدود
- ۵- سرعت محدود
- ۶- نگهداری مشکل
- ۷- مأموریت های محدود
- ۸- آسیب پذیر در شرایط جوی نامساعد

سازمان هوانیروز

- ۱- قرارگاه فرماندهی تهران
- ۲- گروه پشتیبانی عمومی پایگاه پشتیبانی عمومی اصفهان
- ۳- سه گروه رزمی پایگاه های کرمانشاه- مسجد سلیمان- کرمان
- ۴- گردان هواپیمایی فرماندهی پایگاه هوانیروز آبیگ
- ۵- دو گردان مختلط پروازی پایگاه مشهد- پایگاه تبریز
- ۶- یگان پشتیبانی هوانیروز قرارگاه فرماندهی هوانیروز
- ۷- مرکز آموزش خلبانی و فنی پایگاه شهید وطن پور اصفهان
- ۸- گروهان عملیات و مخابرات قرارگاه فرماندهی هوانیروز

سه گروه رزمی:

سازمان یگان های پروازی و تعمیر و نگهداری بالگردها در سه گروه رزمی پایگاه های کرمانشاه، مسجد سلیمان و کرمان شبیه یکدیگر و شامل عناصر زیر می باشند:

گردان تک: سه گروهان پروازی، شامل بالگردهای جت رنجر(۲۰۶)، بالگرد UH-۱(۲۰۵)، بالگرد کبرا

گردان هجومی: سه گروهان پروازی، شامل بالگردهای ترابری ۲۱۴

یگان تعمیر و نگهداری (فسک) FASC: شامل بخش های تخصصی تعمیراتی رده میانی و تجهیزات پشتیبانی

گروه پشتیبانی عمومی (پایگاه پشتیبانی عمومی اصفهان):

گردان تک: سه گروهان پروازی، شامل بالگردهای جت رنجر (۲۰۶)، بالگرد ۱-UH (۲۰۵)، بالگرد کبرا گردان هجومی: سه گروهان پروازی، شامل بالگردهای ترابری ۲۱۴ گردان ۱ شنوک: سه گروهان پروازی، شامل بالگردهای ترابری شنوک (CH-۴۷) گردان ۲ شنوک: سه گروهان پروازی، شامل بالگردهای ترابری شنوک (CH-۴۷) یگان تعمیر و نگهداری (فسک) FASC: شامل بخش های تخصصی تعمیراتی رده میانی و تجهیزات پشتیبانی

گردان هواپیمایی پشتیبانی فرماندهی:

گروهان هلیکوپتر: شامل بالگردهای ۲۱۴ گروهان هواپیما: شامل هواپیماهای سسنا-فجر- توریو کماندر- فرند شیپ- جت فالکن گروهان تعمیر و نگهداری: شامل قسمت های تعمیر و نگهداری هواپیما و بالگرد گروهان هواپیما به صورت جداگانه در قسمت شمالی فرودگاه مهرآباد تهران مستقر می باشد

۲ گردان مختلط پروازی:

گروهان تک: شامل بالگردهای جت رنجر (۲۰۶)، ۱-UH (۲۰۵)، کبرا (۲۰۹) گروهان هجومی: شامل بالگردهای ترابری ۲۱۴ گروهان شنوک: شامل بالگردهای ترابری شنوک (CH-۴۷) یگان تعمیر و نگهداری (فسک) FASC: شامل بخش های تخصصی تعمیراتی رده میانی و تجهیزات پشتیبانی

توسعه هوا نیروز

تشکیل پایگاه های مشهد و تبریز

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، با ایجاد درگیری های مسلحانه و نا امنی در مناطق شرق و شمالغرب کشور، توسط اشرار و گروهک هایی که با تحریک و پشتیبانی

بعضی از عناصر برون مرزی انجام می پذیرفت، شرایط امنیتی به گونه ای گردید که هوانیروز با اعزام بالگرد از پایگاه های اصفهان، کرمان و کرمانشاه به طور پیوسته حضوری فعال در این مناطق از کشور داشته باشد.

استقرار دائم هوانیروز با استعداد زیادی از وسیله پرنده و کارکنان پروازی و تجهیزات پشتیبانی و لزوم تعمیر و نگهداری مدام بالگردها، و نبود امکانات و تاسیسات مناسب در این خصوص، نیاز شد که پایگاه های دائمی هوانیروز در این مناطق تاسیس گردد. سرانجام بنا به درخواست های مقامات کشوری و لشگری و تجربیات حاصله از دو دهه درگیری در این نواحی، تشکیل پایگاه های مشهد مقدس و تبریز به استعدادیک گردان مختلط رزمی به تصویب ستاد فرماندهی کل رسید.

تاسیس پایگاه مقدم عملیاتی زاهدان با استقرار تعدادی بالگرد و کارکنان پروازی در زیر مجموعه پایگاه رزمی کرمان مورد تأیید قرار گرفت، که هم اکنون کلیه مأموریت های پروازی و عملیاتی استان سیستان و بلوچستان از این پایگاه انجام می پذیرد. پایگاه مشهد مقدس در سال ۱۳۷۶ رسماً افتتاح و فعالیت های پروازی خود را در استانهای خراسان و استان گرگان به انجام می رساند. پایگاه تبریز در سال ۱۳۸۲ تاسیس و مورد بهره برداری قرار گرفته است.

هوانیروز بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران

حوادث کردستان

در اسفندماه سال ۱۳۵۷ و اوایل سال ۱۳۵۸ منطقه کردستان از راه زمین غیر قابل دسترسی، و جاده های مواصلاتی در کنترل عناصر تجزیه طلب بود. شهرها یکی پس از دیگری به اشغال گروهک ها در می آمد. اولین شهر از سنندج که مرکز استان بود شروع شد. افراد مسلح پس از تصرف شهر و نقاط حساس آن، درصدد تصرف پادگان لشکر ۲۸ پیاده سنندج برآمدند. پادگان و باشگاه افسران محاصره شد، و نیروی های موجود به تعداد کافی نبودند تا بتوانند از هجوم افراد مسلح جلوگیری کنند. لذا ضرورت ایجاد می کرد که نیروهای کمکی از راه هوا به سنندج ترابری شوند، و این مأموریت خطیر به هوانیروز واگذار گردید.

هوانیروز با هلی برن نیروهای نیروی زمینی ارتش و سپاه پاسداران از پایگاه کرمانشاه به پادگان سنندج، و پوشش هوایی بالگردهای کبرا در اجرای آتش مستقیم بر علیه مواضع و کمین گاه های دشمن، محاصره پادگان را خنثی و شهر سنندج پاکسازی و امنیت برقرار گردید. در حوادث اشغال و پاکسازی سنندج که در دو مرحله در اسفندماه ۵۷ و فروردین ماه سال ۵۹ انجامید، چهار فروند بالگرد هوانیروز بر اثر شلیک تیر بار گروهک ها منهدم، ۱۷ فروند مورد اصابت گلوله و ترکش قرار گرفت، سه نفر از خلبانان شهید و تعدادی نیز مجروح گردیدند.

پاوه

شهر پاوه که در مرداد ماه سال ۱۳۵۸ به دست گروهک های مسلح ضد انقلاب قرار گرفته بود، و شهید چمران به همراهی تعدادی محدود از نیروها در حال مقاومت بودند. در اجرای صدور فرمان تاریخی حضرت امام راحل در مورد رهایی پاوه در ۱۳۵۸/۵/۲۶، هوانیروز با پوشش هوایی بالگردهای شکاری کبرا، یگان هایی از ارتش و سپاه پاسداران را از پایگاه کرمانشاه به آنجا ترابری نمود، ضمن اینکه این شهر از اشغال افراد مسلح رهایی یافت، شهید چمران و نیروهایش در آخرین لحظات مقاومت نجات یافتند. در این رابطه از اولین روز حادثه تا پایان آن یک فروند بالگرد ۲۱۴ منهدم و سه فروند بالگرد دیگر مورد اصابت گلوله های افراد ضد انقلاب قرار گرفت و دو نفر از بهترین خلبانان آن به شهادت رسیدند. در این عملیات، در هر سورتی پرواز بین ۱۰ تا ۱۲ فروند بالگرد ۲۱۴ و شنوک به همراهی چهار فروند بالگرد کبرا نیروها را هلی برن می کردند.

سردشت

شهر سردشت و جاده های مواصلاتی آن به مدت ۲ سال (۱۳۵۸ تا ۱۳۶۰) در کنترل گروهک های ضد انقلاب قرار داشت، و تردد نیروهای زمینی ناممکن، و تنها راه تدارکات پادگان سردشت از طریق هوا و بالگردهای هوانیروز بود، که از طریق پادگان مراغه و تیپ سقز توسط بالگردهای ترابری ۲۱۴ و شنوک و اسکورت شکاری های کبرا انجام می گرفت و در این راه تعدادی از بالگردها مورد اصابت گلوله قرار گرفتند و تعدادی منهدم و خلبانان آن به شهادت رسیدند.

سرانجام با همت خلبانان هوانیروز در پشتیبانی از یگان های زمینی، شهرهای مریوان، سقز، بانه، سردشت، مهاباد و پیرانشهر از اشغال و سیطره گروهک های ضد انقلاب رهایی یافت، در این مأموریت بزرگ و سرنوشت ساز، هوانیروز با ۶۰ هزار ساعت پرواز متحمل ضایعات و شهدای زیادی شد که همگی تقدیم انقلاب و کشور گردید و به قول فرماندهی وقت نیروی زمینی شهید سرلشگر فلاحی "اگر هوانیروز نبود کردستان هم نبود"

هوانیروز در طی ۸ سال دفاع مقدس

هوانیروز در طی ۸ سال دفاع مقدس در یکصدوشصت عملیات بزرگ و کوچک و عملیات اسکورت کاروان کشتی های تجاری، حضوری فعال و پر رنگ داشت و صدها تک مستقیم بر علیه دشمن به انجام رسانید و کمتر عملیاتی بود که بدون حضور بالگرد انجام شود، زیرا ابزاری بود کارا و مطمئن در دست فرماندهی عملیات.

بالگردهای ترابری این یگان در تمامی شرایط آفندی و پدافندی در جابجایی فرماندهان، حمل تدارکات و نیرو در دشت های وسیع خوزستان تا مناطق صعب العبور غرب و شمالغرب نقشی ماندگار ایفا نمودند که بیان هر یک از آنها از ظرفیت این مجموعه خارج است، و به همین دلیل تنها به چند عملیات برجسته و گوشه ای از فعالیت های آن اشاره می گردد.

مناطق عملیاتی جنوب و غرب کشور در یک ماهه اول جنگ

در روز سی و یکم شهریور ماه سال ۱۳۵۹، دقایقی پس از بمباران فرودگاه های کشور و آغاز رسمی نبرد ۸ ساله، برابر امریه ای از ستاد فرماندهی هوانیروز، آمادگی کامل و حضور سریع بالگردهای شکاری و هجومی در مناطق مرزی و عملیاتی به پایگاه های آن ابلاغ گردید. با توجه به حضور گسترده بالگردهای هوانیروز در مناطق شمالغرب در مبارزه با گروهک های ضد انقلاب و جدایی طلب، و سرکوبی اشرار در مرزهای شرقی کشور، شرایط آمادگی رزمی به گونه ای بود که همواره بالگردها و خلبانان و کارکنان فنی در آمادگی مناسبی قرار داشته باشند. بنابراین حضور سریع ۳۰ فروند از انواع بالگردها در پادگان لشکر ۹۲ زرهی اهواز و ۲۸ فروند در پایگاه هوایی دزفول و ۱۵ فروند در پادگان تیپ سر پل ذهاب، ۹ فروند در گیلان غرب، ۸ فروند در سومار، ۱۲ فروند در ایلام در هفته اول جنگ از توانایی های بالقوه آن بود که به

منصه ظهور رسانید. در تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸ قبل از عبور نیروهای عراقی از مرزها و ورود به خاک کشور ما، چهار فروند از بالگردهای هوانیروز در پادگان لشگر ۹۲ زرهی مستقر بودند، در روز دوم و سوم جنگ این تعداد به ۳۰ فروند رسید. هجوم سنگین و سراسری نیروهای عراقی و سرعت پیشروی آنها که با یگان های زرهی و پیاده مکانیزه همراه بود، فرصت و مجال فکر کردن و طراحی عملیاتی در به کارگیری هماهنگ امکانات موجود را تا حد زیادی از فرماندهان یگان های خودی سلب نموده بود. به همین دلیل بالگردهای هوانیروز در دسته های پروازی به صورت مستقل وارد عمل می شدند و با انجام شناسایی، در هر مکانی که با نیروهای دشمن برخورد می کردند، با شلیک راکت و موشک آنها را به آتش می کشیدند.

در تداوم نبرد، برابر هماهنگی فرماندهان هوانیروز منطقه جنوب، مسئولیت پشتیبانی از جنوب غربی اهواز تا ایستگاه حسینیه، و محور اهواز سوسنگرد به بالگردهای مستقر در پادگان لشگر ۹۲ زرهی اهواز واگذار گردید.

در این منطقه بالگردهای شکاری کبرا با تک بر روی ادوات زرهی و پیاده مکانیزه عراقی که از محورهای کوشک، طلاییه و سوسنگرد قصد پیشروی و تصرف اهواز را داشتند، توانستند در پشتیبانی از نیروهای زمینی ارتش و نیروهای مردمی در سد پیشروی دشمن و تثبیت آنها در مواضع اجباری نقش بسزایی ایفا نمایند و در این راه اولین شهدای خلبان خود را تقدیم کشور کردند.

منطقه دزفول

گروه هوانیروز مستقر در پایگاه وحدتی دزفول با سازمان دهی دسته های پروازی به نام تیم های آتش با بالگردهای شکاری کبرا وارد عمل گردید، و در محور عین خوش، کرخه و محور فکه، چنانچه، شوش با اجرای آتش مستقیم و عملیات غافلگیری از جناحین دشمن، با هدف قرار دادن تانک ها و پیاده مکانیزه دشمن در متوقف کردن نیروهای متجاوز در غرب پل نادری رودخانه کرخه نقش بسزایی ایفا نمود. و در یکی از این نبردها دو دستگاه از نفربرهای آب خاکی عراقی ها که به منظور ایجاد سرپل در حال عبور از رودخانه کرخه در

منطقه شوش بودند، توسط بالگردهای شکاری کبرا منهدم و غرق گردیدند و بقیه نفربر های عراقی با عقب نشینی به مواضع خود برگشتند.

منطقه آبادان - خرمشهر

در هفته های اول جنگ تعداد ۱۵ فروند از بالگردهای شکاری کبرا و ترابری ۲۱۴ و شناسایی ۲۰۶ در حاشیه رودخانه بهمنشیر و در بین نخلستانهای آبادان مستقر گردیدند، تا ضمن پشتیبانی از مدافعان خرمشهر و تک بر علیه نیروهای دشمن ، مردم جنگ زده شهرهای خرمشهر آبادان را که اکثریت آنان زنان و کودکان و مجروحین بودند، به شهرهای امن منطقه تخلیه نمایند. و این وظیفه را از طلوع تا غروب آفتاب و در زیر گلوله توپخانه و بمباران نیروهای دشمن به انجام می رسانیدند.

با عبور نیروهای عراقی از کارون و پیشروی به طرف آبادان، جاده های زمینی توسط دشمن اشغال و عبور از آنها نا ممکن گردید. و تنها راه ارتباطی به جزیره آبادان، رودخانه بهمنشیر بود که آن هم به دلیل بعد مسافت از بندر ماهشهر که به مدت ۱۲ ساعت حرکت لنج ها و قایق ها به طول می انجامید، بنابراین مناسبترین وسیله ممکن برای انتقال نیروها بالگرد بود. که به همین دلیل تعداد ۶ فروند بالگرد شنوک و ۵ فروند بالگرد ترابری ۲۱۴ و ۲۰۵ از هوانیروز در بندر ماهشهر مستقر گردیدند.

بالگردها، نیروهای نظامی و مردمی را با تجهیزات مورد نیاز از ماهشهر به پاسگاه خسروآباد و چوبیده در جزیره آبادان تخلیه می کردند، و در برگشت مردم جنگ زده و مجروحان را به ماهشهر می آوردند، و تا احداث جاده دسترسی و نصب پل شناور بر روی رودخانه بهمنشیر این وظیفه توسط هوانیروز انجام می شد. همچنین یگان هایی از لشکر ۷۷ خراسان و ۲۱ حمزه که در یک ماهه اول جنگ در آبادان مستقر گردیدند توسط بالگردهای هوانیروز منتقل شدند. پس از اشغال خرمشهر و تثبیت نیروهای عراقی در سه راهی آبادان- ماهشهر، بالگردهای هوانیروز در ۲۰ کیلومتری شمال ماهشهر و در کنار رودخانه جراحی مستقر شدند و تا عملیات ثامن الائمه در پشتیبانی از یگان های زمینی، در تک های محدود و شناسایی و تخلیه مجروحین در انهدام نیروهای عراقی از ایستگاه حسینیة در مسیر راه

آهن اهواز، خرمشهر تا شمال خرمشهر و آبادان به طور پیوسته فعالیت می کردند، و در این راه بالگردهای زیادی از هوانیروز دچار سانحه کلی و جزئی شدند که هنوز آثاری از آنها در گوشه و کنار منطقه به چشم می خورد، و خلبانان آن نیز شهید، مجروح و یا اسیر گردیدند.

عملیات ثامن الائمه (ع) (شکست حصر آبادان) ۱۳۶۰/۷/۵

در روزهای اولیه جنگ تحمیلی ۱۵ فروردین از بالگردهای هوانیروز در شمال شهرستان ماهشهر مستقر گردیدند، تا ضمن پشتیبانی از رزمندگان ارتش و سپاه پاسداران، با تک مستقیم بر علیه نیروهای دشمن در منطقه آبادان و خرمشهر، در تخلیه مردم جنگ زده و حمل مهمات، تجهیزات و نیروهای رزمنده به جزیره آبادان اقدام نمایند.

در عملیات ثامن الائمه (ع)، این گروه از هوانیروز که جمعی پایگاه رزمی کرمان بودند، با تقویت بالگردهای پایگاه پشتیبانی عمومی اصفهان و مسجد سلیمان در سازمان رزم قرار گرفت.

پایگاه کرمان: ۸ فروردین بالگرد کبرا، ۸ فروردین بالگرد ترابری ۲۱۴، ۲ فروردین بالگرد

شناسایی ۲۰۶، ۲ فروردین بالگرد ترابری ۲۰۵

پایگاه پشتیبانی عمومی اصفهان و مسجد سلیمان: ۶ فروردین بالگرد کبرا، ۶ فروردین بالگرد

ترابری ۲۱۴، ۴ فروردین بالگرد ترابری سنگین شنوک

با آغاز عملیات ثامن الائمه (ع) در ساعت ۱ بامداد ۱۳۶۰/۷/۵ و طلوع خورشید، پروازهای عملیاتی بالگردهای هوانیروز در پشتیبانی از تیپ های ۱ و ۳ و ۷۷ خراسان شروع گردید. در مرحله اول تیم یکم به منطقه اعزام شد. با ورود تیم آتش هوانیروز به منطقه عملیات، ادوات زرهی دشمن از جمله تانک و نفربر و انواع خودروهای مستقر در منطقه مورد اصابت موشک های تاو و راکت بالگردهای هوانیروز قرار گرفتند. و چندین دستگاه از آنها منهدم گردیدند.

در پروازهای بعدی تیم های آتش که به درخواست یگان های تک و رزمینی صورت می گرفت، تیم های آتش دوم و سوم، به منطقه عملیات اعزام شدند و ضربات سنگینی بر پیکره نیروی دشمن در منطقه عملیات وارد نمودند. با توجه به صاف و هموار بودن منطقه، تانک ها و نفربرها و دیگر ادوات خودرویی دشمن به وضوح قابل رویت بود و از همین رو

خلبانان بالگردهای کبرا در هر پروازی با شلیک موشک و راکت آنها را مورد اصابت قرار داده و منهدم می کردند.

همگام با تک تیم های آتش، بالگردهای ترابری ۲۱۴ و شنوک هوانیروز در قالب تیم های تخلیه مجروح اقدام به تخلیه مجروحین عملیات به بیمارستان های اهواز و ماهشهر در کمترین زمان ممکن نمودند.

در این عملیات هوانیروز با انجام ۶۰۰ ساعت پرواز توانست به مدت دو روز این ماموریت را با موفقیت به انجام رساند.

عملیات طریق القدس ۱۳۶۰/۹/۹

هوانیروز ارتش جمهوری اسلامی ایران با دو گروه رزمی مسجد سلیمان و پشتیبانی عمومی اصفهان، در این عملیات شرکت جست. تعداد ۵۰ فروند از بالگردهای مختلف هوانیروز با انجام ۱۴۸۳ ساعت پرواز ضمن انهدام ادوات زرهی دشمن، سنگرها، نقاط تجمع ... توسط بالگردهای کبری، ۴۸۱۲ نفر رزمنده را به مناطق عملیاتی رسانده و ۱۶۵۰ مجروح را تخلیه نمود. خلبانان هوانیروز در ۱۷۵۴ نوبت پروازی مقدار ۴۷۶ تن آذوقه و مهمات را به رزمندگان رساندند.

عملیات مطلع الفجر ۱۳۶۰/۹/۲۰

هوانیروز ارتش جمهوری اسلامی ایران با گروه رزمی باختران در این عملیات شرکت جست. تعداد ۱۶ فروند از انواع مختلف بالگردهای هوانیروز با انجام ۵۷۵ ساعت پرواز و انهدام ادوات زرهی دشمن، سنگرها، نقاط تجمع ... توسط بالگردهای کبری و همچنین ۱۴۶۷ نفر رزمنده را به مناطق عملیاتی رسانده و ۵۹۹ مجروح را تخلیه و ۴۰ تن بار را جابجا نمودند که در مجموع ۷۱۰ سورتی پرواز در این عملیات انجام گردید.

نتایج بدست آمده:

- سرنگون نمودن یک فروند هلی کوپتر دشمن و کشته و زخمی نمودن بیش از ۹۴۰ نفر از قوای دشمن

- انهدام تعداد زیادی سنگر اجتماعی و انفرادی

عملیات فتح المبین ۱۳۶۱/۱/۲

در عملیات فتح المبین، هوانیروز با سه پایگاه پشتیبانی عمومی اصفهان، پایگاه رزمی کرمان، پایگاه رزمی مسجد سلیمان در پشتیبانی از یگان های تک ور زمینی در پایگاه نیروی هوایی دزفول، هفت تپه و شمال منطقه نبرد در شمال امام زاده عباس و جنوب منطقه عملیاتی در شرق ارتفاعات میشداغ با ۸۴ فروند بالگرد مستقر گردید.

خلبانان هوانیروز شرکت کننده در عملیات به منظور استفاده سریع از بالگردها در راستای پشتیبانی آتش و تخلیه مجروحین و هلی برن نیروها به مناطق عملیاتی، قبل از آغاز عملیات از منطقه واگذاری و مسیرهای پروازی شناسایی به عمل آوردند و به حدود یگان های تک ور زمینی آشنا گردیدند.

با شروع عملیات در ساعت نیم بامداد مورخه ۱۳۶۱/۱/۲ و با آغاز روشنایی، تیم های آتش هوانیروز به مواضع نیروهای عراقی حمله نمودند و بالگردهای کبرا با شلیک موشک ماوریک، موشک تاو و راکت و شلیک گلوله ۲۰ م م ضربات مهلکی بر پیکره نیروهای عراقی وارد کردند و چندین دستگاه تانک و نفربر و انواع خودروها و نقاط تجمع را منهدم نمودند. با پیشروی نیروهای خودی در منطقه عملیات و آزادسازی مناطق از پیش تعیین شده همه روزه به شعاع عملیاتی بالگردهای هوانیروز اضافه می گردید، و در پاره ای از مواقع پیشروی نیروها به قدری سریع بود که خلبانان گاهاً دچار مشکل خودی از دشمن می شدند. دشمن با از دست دادن تجهیزات و مواضع خود و تحمل تلفات زیاد، بعضاً جهت حفظ روحیه نیروهای خود اقدام به پاتک می کرد.

در منطقه تنگ ابوغریب در یک عملیات غافلگیرانه دشمن توانست با وارد کردن تعداد زیادی تانک جلوی پیشروی نیروهای رزمنده ایران را سد نماید که در چنین شرایطی به محض اعلام نیاز، تیم های آتش هوانیروز پایگاه رزمی کرمان از شمال امامزاده عباس وارد منطقه مورد نظر شدند. در این ماموریت ۳ تیم آتش، تیم اول با دو فروند بالگرد کبرای موشک ماوریک، تیم دوم با ۲ فروند بالگرد کبرای موشک انداز تاو و تیم سوم با ۲ فروند

بالگرد کبرای راکت انداز در حدود یک ساعت فعالیت ضربات سنگینی بر نیروهای عراقی وارد آوردند. یگان های نیروی زمینی توانستند با ابتکار عمل بسیار مناسب و تقویت نیروهای رزمنده ضمن سرکوب نیروهای دشمن آنها را وادار به عقب نشینی نمایند. همچنین بالگردهای شنوک با جابجایی نیروهای رزمنده بسیج از پادگان دوکوهه اندیمشک به عین خوش و محورهای جنوبی منطقه نبرد نقش بسزایی ایفا نمودند.

در هفت روز عملیات فتح المبین، هوانیروز با انجام ۴۰۷۷ ساعت پرواز در قالب ۳۵۰۰ سورتی توانست ضمن انهدام ادوات زرهی و خودروها و نقاط تجمع دشمن، تعداد ۲۶۹۵ نفر از مجروحان جنگی را به بیمارستان های منطقه (دزفول، اندیمشک، اهواز) تخلیه نماید. همچنین در عملیات های هلی برن تعداد ۲۸۴۰ نفر رزمنده توسط بالگردهای ۲۱۴ و شنوک به پشت خطوط مقدم جبهه ها ترابری گردیدند. در این عملیات ۱۱ فروند موشک ماوریک، ۲۲۵۸ راکت، ۲۰۰ فروند موشک تاو، ۲۷۴۷۷ گلوله ۲۰ م م توسط بالگردهای شکاری کبرا در جهت انهدام تجهیزات و نیروهای عراقی شلیک گردید. شایان ذکر است در این عملیات یک فروند بالگرد غزال و یک فروند بالگرد ۶۴-میل دشمن در تنگ ابوغریب توسط بالگردهای کبرا مورد اصابت قرار گرفت و سرنگون گردید.

عملیات بیت المقدس (آزادسازی خرمشهر) ۱۳۶۱/۲/۱۰

هوانیروز پس از کسب تجربه از عملیات های غرورآفرین طریق القدس و فتح المبین، جهت پشتیبانی از یگان های ارتش و سپاه پاسداران با سه پایگاه پشتیبانی عمومی اصفهان، پایگاه مسجد سلیمان و پایگاه کرمان، با ۹۵ فروند بالگرد در انواع مختلف در این عملیات شرکت نمود.

با اولین طلوعه خورشید در صبح روز ۱۳۶۱/۲/۱۰ ماموریت های محوله به هوانیروز در ارتباط با تخلیه مجروحان، هلی برن نیروها، اجرای آتش بر روی دشمن، با بالگردهای ۲۱۴، شینوک و کبرا آغاز گردید.

خلبانان پایگاه هوانیروز مسجد سلیمان در شمال منطقه نبرد با بالگردهای خود وارد منطقه شدند و نیازمندی فرماندهان یگان های تحت امر قرارگاه قدس را در ارتباط با

پشتیبانی نزدیک هوایی و اجرای آتش با بالگردهای کبرا و تخلیه مجروحان و هلی برن نیروها را با بالگردهای ۲۱۴ و شینوک برآورده نمودند.

در منطقه شرقی عملیات، خلبانان پایگاه پشتیبانی عمومی اصفهان که در کارخانه فولاد اهواز در منطقه خضریه واقع در ۲۷ کیلومتری جنوب اهواز مستقر بودند، بنا به دستور فرماندهی قرارگاه های عملیاتی فتح و نصر وارد عمل گردیدند و با تخلیه مجروحین از دارخوین به اهواز و ماهشهر و اجرای آتش با بالگردهای کبرا و شلیک موشک ماوریک و موشک های تاو و راکت، ضربات سنگینی بر نیروهای عراقی وارد کردند.

با پرواز هر بالگرد در منطقه، نیروهای خودی روحیه مضاعف می گرفتند و با ایثار و از خودگذشتگی به مواضع نیروهای عراقی حمله می کردند. با توجه به شکل منطقه که به صورت دشت، هموار و مسطح بود. تانک ها، نفربرها و دیگر ادوات خودرویی دشمن به وضوح قابل رویت و شکار شدن بودند که با شجاعت و دلاورمردی خلبانان تعداد زیادی از آنها و برج های دیده بانی و سنگرهای انفرادی و اجتماعی دشمن مورد اصابت قرار گرفت، و منهدم گردید. در مجموع سه مرحله عملیات، بالگردهای هوانیروز با انجام ۵۱۸۰ ساعت پرواز و تخلیه ۷۸۲۰ مجروح و ترابری و هلی برن ۳۵۶۱ نفر رزمنده و حمل ۱۰۱ تن بار و مهمات یک از ارکان پروازی محسوب گردید، و ۴ نفر از بهترین خلبانان آن به شهادت رسیدند.

عملیات رمضان ۱۳۶۱/۴/۲۲

هوانیروز ارتش جمهوری اسلامی ایران با دو گروه رزمی مسجد سلیمان و کرمان عملیات رمضان را در منطقه عمومی خرمشهر از نظر پشتیبانی آتش و ترابری تاکتیکی با ۵۴ فروند از انواع هلی کوپترها پشتیبانی نمود. در این عملیات ۶۲۹ ساعت پرواز به منظور انهدام ادوات زرهی دشمن، سنگرها، نقاط تجمع ... توسط بالگردهای کبری و ترابری تعداد ۹۶۱ نفر و تخلیه ۶۹۰ نفر مجروح و همچنین انهدام ۳۲ دستگاه تانک - ۶۴ دستگاه خودروی سبک و سنگین ... و کشته و زخمی کردن بیش از ۴۰۰ نفر از متجاوزین از نتایج این عملیات می باشد.

عملیات مسلم ابن عقیل ۱۳۶۱/۷/۹

سازمان رزمی: یک گروه رزمی تقویت شده با ۲۸ فروند از انواع بالگرد.

سورتی و ساعت پرواز انجام شده: ۱۵۰۸ ساعت در ۱۴۸۷ سورتی.
نتایج عملیات: ترابری ۸۴۸۰ نفر رزمنده، تخلیه ۳۲۷۹ نفر مجروح و ۷۲ تن بار و
انهدام ۳۵ دستگاه تانک و ادوات زرهی و تعداد کثیری از سنگرهای اجتماعی دشمن و کشته
و زخمی نمودن تعداد قابل ملاحظه‌ای سربازان عراقی.

عملیات محرم ۱۳۶۱/۸/۱۰

هوانیروز با دو گروه رزمی مسجد سلیمان و کرمان این عملیات را با ۴۸ فروند از انواع
هلیکوپترها پشتیبانی نمود.
ساعت پرواز انجام شده در این عملیات ۹۳۷ ساعت در ۱۰۶۰ سورتی می‌باشد.

نتیجه عملیات :

هلی‌برن ۲۱۹۴ از رزمندگان به منطقه نبرد.
تخلیه ۱۵۲۱ نفر مجروح.
انهدام چندین دستگاه تانک و نفربر و سنگرهای دشمن.
انهدام تعداد قابل توجهی از سلاح‌های سبک و سنگین متجاوزین.

عملیات خیبر ۱۳۶۲/۱۲/۳

هوانیروز به منظور شرکت در عملیات خیبر که اولین عملیات متحرک هوایی شبانه
بود، از یک ماه قبل از عملیات، بهترین و ورزیده‌ترین خلبانان بالگردهای شنوک و ۲۱۴
پایگاه‌های پشتیبانی عمومی اصفهان، مسجد سلیمان و کرمان را به مرکز آموزش اصفهان
اعزام نمود. خلبانان اعزامی به مدت ۱۰ شب زیر نظر اساتید پروازی اصفهان در بخشی از
باتلاق گاوخونی که شبیه باتلاق‌های هورالعظیم و منطقه عملیاتی خیبر بود، پرواز تاکتیکی
با بالگرد شب را تمرین نمودند.

پس از آمادگی لازم، تعدادی شبانه و تعدادی نیز قبل از طلوع خورشید به طرف اهواز
پرواز کردند و در فرودگاه شهر به زمین نشستند. پس از چند جلسه توجیهی در بعد از ظهر

۶۲/۱۲/۳ بالگردها به محل های تعیین شده در جفیر و پاسگاه برزگر که تعداد زیادی نیرو جهت هلی برن به جزایر مجنون آماده بودند، فرود آمدند.

در این عملیات هوانیروز پشتیبانی از دو قرارگاه نجف (سپاه پاسداران) و کربلا (ارتش و سپاه) را با ۹۸ فروند از انواع بالگرد به عهده گرفته بود.

در ساعت ۱۸:۳۰ روز سوم اسفندماه ۱۳۶۲ اولین دسته پروازی با ۶ فروند بالگرد شنوک و در هر بالگرد ۵۰ نفر نیروی رزمنده از قرارگاه نجف به طرف جزایر مجنون شمالی به پرواز درآمدند، و پس از فرود موفقیت آمیز، دسته های دوم و سوم و ... با تعداد بیشتری بالگرد، به طور پیوسته نیرو و تجهیزات را در جزایر مجنون شمالی و جنوبی پیاده کردند.

قرارگاه نجف توانست برابر طرح ریزی انجام گرفته حدود ۱۳ کیلومتر در عمق هورالعظیم و به سمت اهداف از پیش تعیین شده حرکت کند و چند دقیقه بعد در جزایر مجنون پیاده، و در ساعات اولیه عملیات این اهداف را تصرف نماید. در این عملیات آنچه که مهم است، نوع حرکت این نیروها و گذشتن تعداد زیادی از آنها در منطقه آبی هورالعظیم و عبور از موانع در مسیر بوده است، که به جز استفاده از وسایل پرنده و هلی برن آنها در این مدت زمان کوتاه، به صورت دیگری امکان پذیر نبوده است.

در طول عملیات، هوانیروز با ایجاد پل هوایی بین منطقه عمومی جفیر و جزایر مجنون با بالگردهای شنوک و ۲۱۴ در طول شب و روز نسبت به انتقال نیرو و آماد رسانی و حمل تجهیزات و مهمات، حداکثر توان خود را به کار گرفت.

عدم الحاق نیروهای قرارگاه نجف محور طلاییه با نیروهای مستقر در جزایر مجنون، در روزهای اول و دوم نبرد، و به نوعی عدم دسترسی به جاده زمینی جهت تدارک نیروهای مستقر در جزایر، و نبود ادوات زرهی در آنجا، فشار کار را بر هوانیروز دو چندان کرده بود، و پیروزی این عملیات به پروازهای هوانیروز گره خورده بود.

پس از تصرف جزایر مجنون به دست نیروهای ایرانی، نیروهای عراقی با استفاده از نیروی هوایی و آتش توپخانه، پاتک های سنگین خود را جهت بازپس گیری جزایر مجنون شروع نمودند. فاصله باتلاقی موجود بین عقبه خشکی در منطقه جفیر تا جزایر مجنون و نبود ادوات ضد زره در جزایر، مقابله با پاتک های دشمن را بسیار مشکل ساخته بود.

لذا حضور بالگردهای شکاری کبرا در منطقه و هدف قرار دادن تانک ها و ادوات زرهی و مقابله با بالگردهای دشمن بسیار موثر بود.

سرانجام این عملیات با پشتیبانی نیروهای ارتش و تلاش سپاه پاسداران و بسیج با تصرف بخشی از اهداف از پیش تعیین شده به پایان رسید.

در این عملیات هوانیروز با انجام ۱۲۹۱ ساعت پرواز موفق گردید بیش از ۱۹۴۰۰ رزمنده را به جزایر مجنون هلی برن و ۱۷۰ تن تدارکات و تجهیزات را حمل نماید و ۱۶۹۱ مجروح را به بیمارستان های منطقه تخلیه نماید.

عملیات بدر ۱۳۶۳/۱۲/۲۰

در این عملیات با بکار گیری بیش از ۲۰ فروند از بالگردهای جنگنده و ترابری ۲۱۴ و بالگردهای شناسایی موفق به انجام ۷۳۴ ساعت پرواز گردیدند. در مدت عملیات ضمن انهدام ادوات زرهی، سنگرها، نقاط تجمع و ... توسط بالگردهای کبری ۱۰۲۸ مجروح تخلیه، ۹۴۵ رزمنده به مناطق عملیاتی ترابری و معادل ۱۰۴۹ تن آذوقه و مهمات ترابری شد.

عملیات قادر ۱۳۶۴/۴/۲۳

مرحله اول: از ۶۴/۴/۲۳ تا ۶۴/۶/۱۷

تعداد بالگردهای واگذاری: ۲۰ فروند؛ بالگرد ۲۱۴ تعداد ۸ فروند، بالگرد کبری تعداد ۶ فروند، بالگرد شنوک ۲ فروند، بالگرد شناسایی ۲ فروند، بالگرد ۲۰۵ تعداد ۲ فروند. ۹۶۴ سورتی پرواز عملیاتی، انتقال ۴۸۶ مجروح، ترابری ۲۲۲۴ رزمنده، حمل ۱۳۰ تن تدارکات.

مرحله دوم: از ۶۴/۶/۱۸ تا ۶۴/۶/۲۴

۲۴۴ سورتی پرواز عملیاتی، انتقال ۲۲۷ مجروح، ترابری ۵۱۱ رزمنده، حمل ۵۰۰ کیلو بار.

عملیات والفجر ۸ (تصرف شهر فاو) ۱۳۶۴/۱۱/۲۰

پس از عبور شبانه نیروها از رودخانه اروند و روشن شدن هوا، عملیات وارد مرحله تازه ای شد و نیروهای خط شکن برای ادامه عملیات نیاز به پشتیبانی آتش، نیروهای تقویتی و از

همه مهمتر تجهیزات سنگین مانند تفنگ های ۱۰۶ و توپ های پدافندی، سکویای پرتاب موشک و ... داشتند.

بنابراین بالگردهای هوانیروز ترابری نیروها و انتقال تجهیزات سنگین از اوندردود به منطقه فاو را شروع کردند، و هم زمان تیم های آتش بالگردهای کبرا، نیروهای دشمن را که سرسختانه مقاومت می کردند، در هم کوبیدند. در روزهای اول نبرد، بیشتر تجهیزات سنگین و مهمات و نیروها به وسیله بالگردهای هوانیروز به آن طرف رودخانه انتقال می یافت.

تاکتیک هوانیروز در عملیات والفجر ۸ طوری بود که بالگردهای کبرا به ۳ تیم آتش تقسیم شده بودند که همیشه یک تیم در پرواز و درگیری مستقیم با دشمن، یک تیم در حال بازگشت از منطقه عملیات جهت بارگیری مجدد مهمات و یک تیم در حال رفت به سمت منطقه و اجرای آتش برای دشمن بود. این تیم ها، از انواع راکت، موشک تاو، موشک ماوریک و توپ های ۲۰ میلی متری، فرصت هرگونه عکس العملی را از دشمن سلب کرده بودند. و هر پاتک عراقی ها را در همان آغاز با شکست روبرو می کردند.

خلبانان کبرا در طول عملیات و با حضور بر روی نیروهای رزمنده، ضمن تقویت روحیه آنها نقش بسزایی در توقف و انهدام نیروهای دشمن به عهده داشتند. نبرد آنها با تانک های گارد ریاست جمهوری عراق در اطراف کارخانه نمک، در جلوگیری از پیشروی دشمن بسیار موثر بود.

دشمن با استقرار شناورهای خود در آبهای خور عبدالله و متکی به جزیره بوبیان کویت، سعی می نمود که جناح غربی نیروهای ایرانی را مورد تهدید قرار دهد، لذا یکی از ماموریت های هوانیروز مقابله با این شناورها بود. که به محض رویت آنها، بالگردهای کبرا با پرواز بر روی آب های خور عبدالله، با شلیک های خود آنها را هدف قرار می دادند.

از مواردی که پرواز بالگردهای ۲۱۴ را با مشکل مواجه ساخته بود، اسلینگ و حمل تجهیزات به صورت بار خارجی بود. زیرا حجم زیاد بعضی از این تجهیزات مثل جیب و تفنگ ۱۰۶ باعث بر هم خوردن تعادل بالگرد در حین پرواز می گردید، و چنانچه پرواز دقیقی انجام نمی گرفت، سقوط بالگرد حتمی بود. آتش سنگین توپخانه و حضور هواپیماهای دشمن در این لحظات هم مزید بر علت، و کار را برای خلبانان بسیار مشکل ساخته بود.

حضور ۸۰ فروند بالگرد، با انجام ۳۹۳۸ ساعت پرواز و هلی برن ۱۶۲۴ نفر از نیروهای رزمنده به منطقه فاو، و تخلیه ۲۰۳۸ نفر مجروح از سراسر منطقه به پشت جبهه و حمل ۳۳۰ تن تجهیزات سبک و سنگین از فعالیت های هوانیروز در این عملیات بوده است.

عملیات کربلای ۵ ۱۳۶۵/۱۰/۱۹

در این عملیات هوانیروز با بیش از ۵۰ فروند بالگردهای خود و انجام ۱۴۸۳ ساعت پرواز، توانست ضمن انهدام اجوات زرهی دشمن، سنگره نقاط تجمع و ... توسط بالگردهای کبری، ۱۶۵۰ مجروح را تخلیه و ۴۸۲۲ رزمنده را به نقاط عملیاتی ترابری نماید. گروه رزمی کرمان، مسجد سلیمان که در این عملیات شرکت داشتند توانستند در مجموع ۴۷۶ تن آذوقه و مهمات را به رزمندگان ایرانی برسانند.

عملیات والفجر ۱۰ ۱۳۶۶/۱۲/۲۴

هوانیروز با دو گروه رزمی مسجد سلیمان و پشتیبانی عمومی اصفهان و با بیش از ۵۰ فروند بالگرد در این عملیات شرکت جست و با انجام ۹۱۸ ساعت پرواز ضمن انهدام اجوات زرهی دشمن، سنگره، نقاط تجمع و ... توسط بالگردهای کبری، تخلیه ۴۸۰۸ نفر مجروح، ترابری ۵۷۷۸ رزمنده به مناطق مختلف عملیاتی و حمل ۵۱۷ تن آذوقه و مهمات کارنامه درخشانی از خود به جای گذاشت.

دیگر عملیات هائی که هوانیروز در آنها حضور فعال داشته است:

۱- عملیات آزادسازی سوسنگرد	۱۵- عملیات عاشورا
۲- عملیات کلینه و سید صادق	۱۶- عملیات تنگ حاجیان
۳- عملیات کرخه کور	۱۷- عملیات میمک
۴- عملیات چغالوند	۱۸- عملیات کانال هندلی (پل کرخه)
۵- عملیات تپه چشمه در دو مرحله	۱۹- عملیات محور شوش در دو مرحله
۶- عملیات بازی دراز	۲۰- عملیات دار خوین
۷- پاکسازی جاده آبادان - ماهشهر	۲۱- عملیات شهید مدنی
۸- عملیات محمد رسول الله	۲۲- عملیات تنگ چزابه
۹- عملیات ام الحسینین	۲۳- عملیات والفجر مراحل ۱ تا ۱۰
۱۰- عملیات ثار الله	۲۴- عملیات قدس مراحل ۱ تا ۵

- ۱۱- عملیات والفجر مقدماتی
- ۱۲- عملیات تحریر القدس
- ۱۳- عملیات کربلا مراحل ۱ تا ۹
- ۱۴- عملیات مهدی (عج)
- ۲۵- عملیات نصر مراحل ۱ تا ۹
- ۲۶- عملیات اسکورت نفتکش های تجاری

عملکرد کلی هوانیروز

- ۳۰۰ هزار ساعت پرواز.
- شرکت در بیش از ۱۶۰ عملیات زمینی و اسکورت کشتی ها.
- تخلیه ۲۶۹ هزار مجروح از خطوط مقدم نبرد به بیمارستان های منطقه.
- ترابری یا هلی برن ۲۷۰ هزار نفر نیرو به مناطق سوق الجیشی مناطق نبرد.
- حمل بیش از ۷۰ هزار تن بار و مایحتاج.

مشخصات بالگردهای هوانیروز

الف) بالگرد شکاری کبری (۲۰۹)

مأموریت: بالگردی است شکاری تاکتیکی با قدرت مانور عالی و با مأموریت اصلی تک بر علیه ادوات زرهی، مکانیزه و نیروهای پیاده.

مشخصات بالگرد:

- الف: دارای دو موتور توربو شفت W-۴۰۲ , F-۴۰۰
 - ب: گنجایش ۲ نفر (خلبان و تیر انداز)
 - ج: حداکثر سرعت در سطح دریا ۱۹۰ نات (۳۴۲ کیلومتر)
 - د: حداکثر سقف پرواز ۲۰۰۰۰ پا (با ماسک اکسیژن)
 - ه: نوع سوخت JP۴, JP۵
- فعالیت بالگرد در دوران دفاع مقدس: ۴۸۰۰۰ ساعت پرواز

ب) بالگرد هجومی ۲۱۴ (ترابری نیمه سنگین)

ماموریت: بالگردی است ترابری تاکتیکی و توانایی شرکت در عملیات های هجومی، حمل و نقل نفرات با تجهیزات، تجسس و نجات، حمل توپخانه سبک و تخلیه مجروحین.

مشخصات بالگرد:

- الف: نوع موتور، یک موتور ساخت کارخانه لایکامینک
 - ب: گنجایش در شرایط استاندارد ۱۶ نفر با خدمه
 - ج: نوع سوخت JP۴، JP۵
 - د: حداکثر سقف قابل پرواز ۲۰۰۰۰ پا با ماسک اکسیژن
 - ه: حداکثر سرعت در سطح دریا ۱۴۰ نات (۲۵۲ کیلومتر)
- فعالیت بالگرد در دوران دفاع مقدس: ۱۳۲۰۰۰ ساعت پرواز

ج) بالگرد ۲۰۶- (جت رنجر) شناسایی

ماموریت: شناسایی، فرماندهی و کنترل، دیده بانی، تنظیم تیر توپخانه، امر بری و پیک

مشخصات بالگرد:

الف: نوع موتور یک موتور ۲۰۰/C۲۰ ساخت کارخانه آلیستون

ب: گنجایش در شرایط استاندارد ۵ نفر با خدمه

ج: حداکثر سرعت در سطح دریا ۱۳۰ مایل دریایی

(۲۳۴ کیلومتر)

د: حداکثر سقف پرواز ۱۹۹۵۰ پا

ه: نوع سوخت مصرفی JP۴، JP۵

فعالیت بالگرد در دوران دفاع مقدس: ۱۱۰۰۰ ساعت پرواز

د) بالگرد ۲۰۵-AB (UH-1) ترابری نیمه سنگین

ماموریت: شرکت در عملیات هجومی، تجسس و نجات، حمل و نقل نفرات با تجهیزات، تغییر موضع توپخانه سبک، تخلیه مجروح

مشخصات بالگرد:

الف: نوع موتور، یک موتور ۲۵۳-L۱۳ ساخت کارخانه لایکامینک

ب: گنجایش ۱۳ نفر با خدمه

ج: حداکثر سرعت در سطح دریا ۱۲۰ مایل دریایی (۲۱۶ کیلومتر در ساعت)

د: حداکثر سقف پرواز ۲۰۰۰۰ پا با ماسک اکسیژن

ه: نوع سوخت مصرفی JP۵, JP۴

فعالیت بالگرد در دوران دفاع مقدس: ۹۰۰۰ ساعت پرواز

ه) بالگرد شنوک (CH-۴۷) ترابری سنگین

ماموریت: حمل و نقل توپخانه سبک و متوسط، حمل و نقل نفرات با تجهیزات، تجدید تدارکات، تخلیه مجروح، تخلیه هواپیما و بالگردهای آسیب دیده

مشخصات بالگرد:

الف: دارای دو موتور ساخت کارخانه لایکامینک

ب: گنجایش حداکثر ۴۴ نفر با ۳۳ صندلی برای نشست

ج: حداکثر سرعت در سطح دریا ۱۶۰ نات (۲۸۸ کیلومتر)

د: حداکثر سقف پرواز ۱۵۰۰۰ پا

ه: نوع سوخت JP۴, JP۵, JP۱

فعالیت بالگرد در دوران دفاع مقدس: ۹۸۰۰۰ ساعت پرواز

عملیات فتح المبین فروردین ماه ۱۳۶۱

عملیات خیبر بهمن ماه ۱۳۶۲

عملیات خیبر بهمن ماه ۱۳۶۲

عملیات بیت المقدس شامچه خرداد ماه ۱۳۶۱

عمليات والفجر ٨ بهمن ماه ۱۳۶۲

عمليات خيبر بهمن ماه ۱۳۶۲